

BIVIO 2012

BIVIO

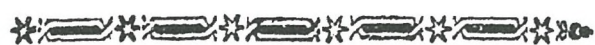
TANULMÁNYOK

AZ ÉVANGÉLIKUS ORSZÁGOS KÖNYVTÁR MŰHELYÉBŐL

2012

BUDAPEST

BIVIO 2012

Szerkesztette
MÁNYOKI JÁNOS
PINTÉR GÁBOR

A borítót tervezte és az illusztrációkat készítette
HORVÁTH LÁSZLÓ ADRIÁN
grafikusművész

© szerzők
© Evangélikus Országos Könyvtár

A kötet megjelenését a Nemzeti Kulturális Alap Igazgatósága támogatta.

Nemzeti Kulturális Alap
Nemzeti Kulturális Alap Igazgatósága

Kiadja az Evangélikus Országos Könyvtár
Budapest VIII. Üllői út 24.
Felelős kiadó dr. Mányoki János

Nyomta és kötötte a Rózsadomb Contact Gyorsnyomda Kft., Budapest
ISSN 2063-8418

MÁNYOKI JÁNOS

BEKÖSZÖNTŐ

Könyvtárunk, az Evangélikus Országos Könyvtár első ízben jelentkezik évkönyvvel. Szeretettel köszöntjük Olvasóinkat, abban a reményben, hogy kezdeményezésünk életképesnek bizonyul, és nem süllyed el korunk betűkavalkádjában.

Mivel az elmúlt években igen különböző kutatási témákhoz nyújtottunk segítséget, nem meglepő, hogy az ilyen szakmai együttműködés néhány eredménye az évkönyv hasábjain jelenik meg. Más kéziratok baráti kezdeményezés nyomán érkeztek hozzánk. Bármilyen legyen is egy-egy munka eredete, hálásan köszönöm szerzőink fáradozását, valamint hosszú türelmét. Ugyanis sok bizonytalanság késleltette a kötet megjelenését, így valóban szükség volt a türelemre.

A technikai részletek és a nehézségek taglalása helyett mégis üdvösebb, ha magáról a könyvtárról nyújtok egy nagyon vázlatos ismertetést. Székhelyünk a Magyarországi Evangélikus Egyház országos székháza (1085 Budapest, Üllői út 24.), ahol a könyvtár különböző egyházi hivatalokkal osztozik az épületen. Állományunk mintegy százhuszezer egységből áll, s bár felekezeti viszonylatban nem tartozik a legnagyobb egyházi könyvtárak közé, tagadhatatlanul tekintélyes gyűjtemény: rövid történeti bemutatásán kívül néhány sajátos vonását is szeretném kihangsúlyozni.

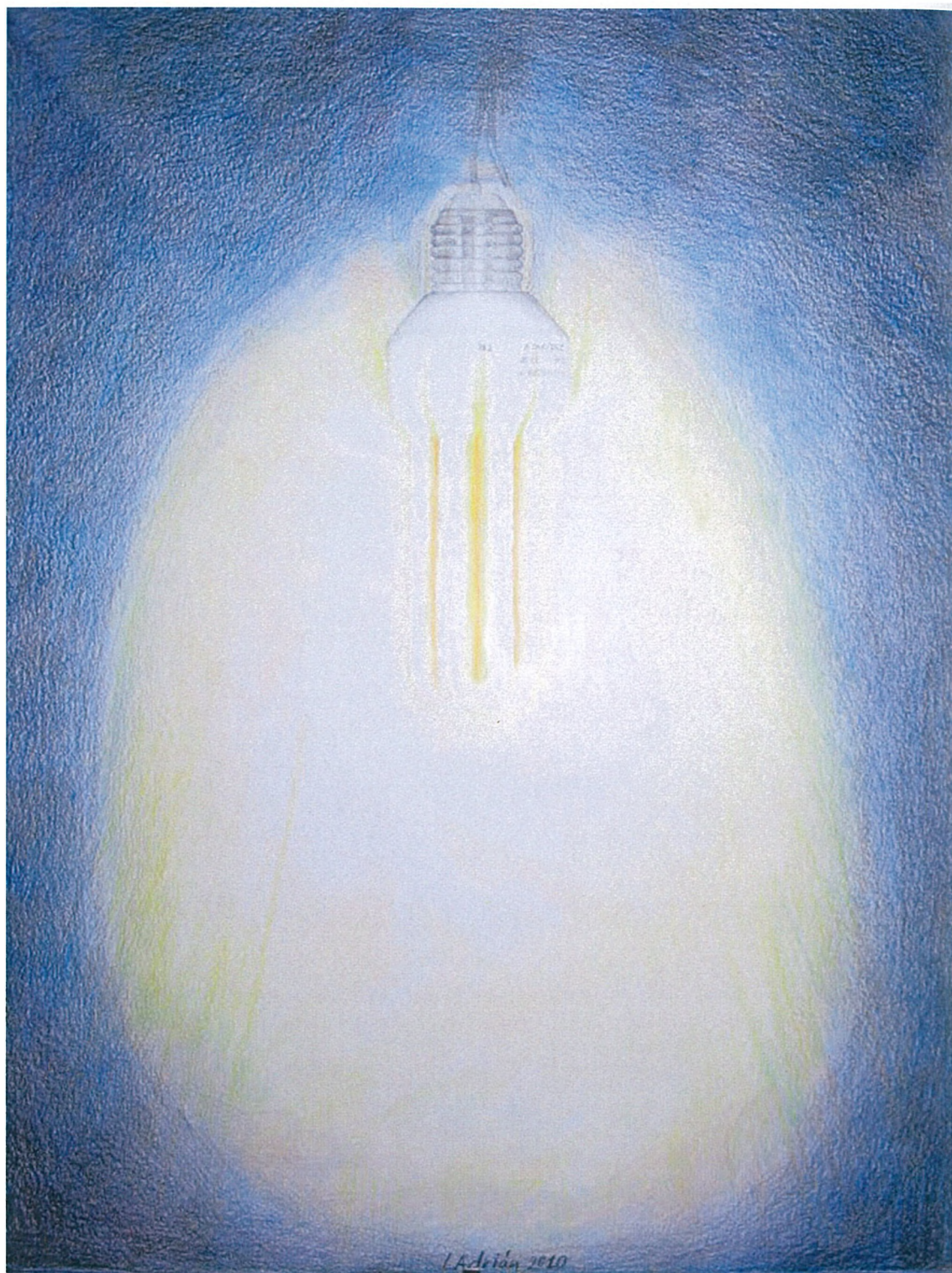
Az Evangélikus Országos Könyvtár legfőbb részben reprezentálja a hazai lutheránusság hitéletét és könyvkultúráját: az állomány alaposabb használata közben óhatatlanul érezhető az olló. A könyvtár messze nem az, mint amivé szerencsésebb körülmények között válhatott volna. Ezt még hazai viszonylatban is hangsúlyozni kell.

A központosított egyházszervezet – és így a központi gyűjtemény – gondolata eredetileg idegen a magyar protestantizmus számára. Másrészt az ellenreformáció nyomán szigetekre szakadó, történelmi szempontból balszerencsés evangélikuságnak nem is maradt olyan súlyú tömbje, amely – ha nem a szándék, akkor az erőviszonyok logikája szerint – országosan is többé-kevésbé központi szerepet tölthetett volna be, afféle lutheránus Debrecenként. Talán meglepő, de az Evangélikus Országos Könyvtár kialakítását igen nagymértékben a legújabbkori 'véletlenek' (idesorolhatók az egyháztól független politikai fordulatok is) generálták. Ezért a gyűjtemény nem tükrözhet a reformáció koráig visszanyúló folyamatos, szerves fejlődést, amelyet – a mai országterületen ugyan kivételként – a soproni liceum és egyházközség esetében megtalálhatunk. Ráadásul az idekerült állományok kevésbé a tematika, mint inkább személyi kapcsolatok, családi hagyomány nyomán kerültek ide. A korai időszakból (16–17. század) az alpművek tömege hiányzik. A későbbi időszakokra nézve már jobb a helyzet, de még mindig sok a hiány.

E szempontból tanulságos Tranoscius-különgyűjteményünkre utalnom: a szlovákia legnagyobb hatású gyülekezeti énekeskönyve 1635-től többszáz kiadást ért meg (1. kép). Bár különgyűjteményünk igen jelentős – a kiadási hely vagy legalább a proveniencia szempontjából az Északi-Kárpátoktól az Aldunáig úgyszólván lefe-

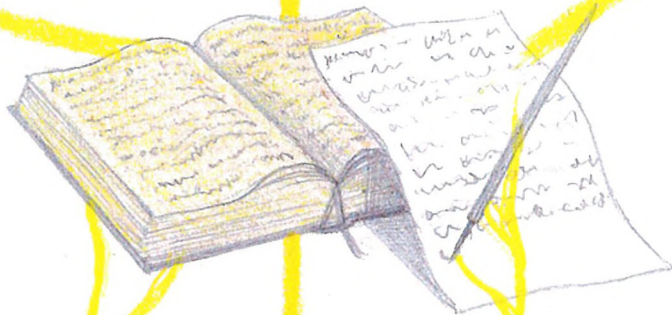
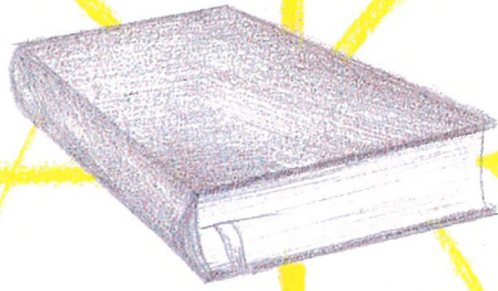

TARTALOMJEGYZÉK

MÁNYOKI JÁNOS: Beköszöntő	5
MÁNYOKI JÁNOS: Papp Ivánné emlékére	17
ROKAY ZOLTÁN: Hans Lassen Martensen dogmatikája	22
KÉTHELYI MÁTYÁS: A pesti lutheránus elit a 19. század első felében	55
RÉBAY MAGDOLNA: A Bányai Evangélikus Egyházkerület oktatási politikája (1920–1931)	71
GICZI ZSOLT: Raffay Sándor és a katolikus egyház	103
GÁSPÁR DOROTTYA: Egy római szarkofágtöredék	123
RUZSA GYÖRGY: Megjegyzések az ikon teológiájához és esztétikájához	130
IMRÉNYI TIBOR: Az Isten imádata, az ikonok tisztelete, a bálványok tilalma	146
HORVÁTH GÉZA: Eduard Mörike, „Horatius és egy finom sváb asszony fia”	157
EDUARD MÖRIKE versei Hárs Ernő fordításában	163
CAHIT SITKI TARANCI versei Hárs Ernő fordításában	178
VÉGH DÁNIEL: Szűzies vagy hűtlen? Győry Vilmos Don Quijote-fordítása	184
RAKOVSZKY ISTVÁN: Egy jámbor lélek: Charles Bovary	200
JAAN KAPLINSKI: A nyitottságról és a szeretetről (Bereczki Gábor fordítása)	209
KERNY TERÉZIA: „O Mathia, ha te mostan élnél, gondunkról gondolnál”	216
KRIZA ÁGNES: Diptichonok, triptichonok, tyelnyikék (Könyvismertetés)	233
ÓRY KATINKA: Mítoszok hálójában. (Könyvismertetés)	236
HORVÁTH LÁSZLÓ ADRIÁN: A képzőművészetnek világítótoronynak kell lennie	243
Színes táblák	245

2500,- Ft